

Geografia

La geografia estudia la relació entre les societats humanes i el medi, localitza els fenòmens que es produeixen com a fruit d'aquesta relació i, finalment, identifica les diferents regions que resulten d'aquests fenòmens, així com els fluxos i nodes que les articulen. Des d'aquesta concepció, l'espai esdevé, no un simple escenari de les activitats humanes, sinó part constitutiva de la pròpia societat.

La geografia utilitza els conceptes d'espai, paisatge i territori com a expressions tant materials com conceptuals de la realitat dels llocs i les regions: d'aquí la importància d'estudiar-los i analitzar-los. Les formes que adopta el territori reflecteixen, de manera integrada i integradora, el present i el passat, els factors naturals i els socials, les xarxes i els nodes, les permanències i els dinamismes, les relacions i les barreres. El territori té una dimensió tant subjectiva com objectiva perquè és susceptible de ser analitzat amb dades empíriques quantitatives i qualitatives i, alhora, perquè el tractament d'aquestes mateixes dades i el seu conjunt admeten ordenacions i interpretacions diverses.

La geografia contribueix decisivament a oferir pautes de comprensió i interpretació de tot el que succeeix al planeta i del que passa en el nostre entorn més immediat. La geografia, doncs, proposa formes d'explicació i d'implicació sobre quin és i quin pot ser el nostre paper i el nostre lloc en aquest món i en la comunitat de pertinença. La geografia és capaç de plantejar propostes alternatives de consciència cívica, de justícia social, de reequilibri mediambiental, d'identitat cultural i de solidaritat planetària. En aquest sentit, la geografia pot contribuir a fomentar actituds tolerants, solidàries, participatives i sostenibles, i a rebutjar visions reduccionistes i discriminatòries, tant a nivell de l'espai local com de l'espai global.

La geografia del batxillerat s'enfoca des de la perspectiva d'una geografia regional de Catalunya i Espanya dins Europa i el món. S'entén que els estats o regions polítiques i administratives es construeixen socialment mitjançant unes institucions, uns sistemes socioeconòmics, unes polítiques, una representació i un sentit de pertinença, tot això mediatitzat per l'espai particular en què aquestes relacions es desenvolupen. Els llocs i les regions són la raó d'estudi de la geografia, ja que és en aquests àmbits on es pot explicar i entendre la interdependència entre tots els fenòmens que actuen sobre l'espai. Les regions polítiques i administratives com l'Estat espanyol sovint presenten gran varietat de paisatges i integren diversos pobles o nacions amb trets comuns i trets distintius que cal conèixer des d'aproximacions obertes i superant prejudicis i estereotips.

Avui dia els llocs i les regions ja no es poden considerar com a realitats singulars i úniques i no es poden estudiar de manera aïllada: la globalització i el cosmopolitisme que caracteritzen la societat actual fa que calgui un joc recurrent de combinació de múltiples escales per comprendre i per interpretar la complexa combinació dels factors geogràfics. Per aquesta raó, el currículum de geografia regional que presentem fa intervenir necessàriament diverses escales geogràfiques segons convingui per a la comprensió i possible

interpretació de cada temàtica. Catalunya i Espanya estan integrades en un món cada cop més globalitzat, i nombroses decisions polítiques i econòmiques, financeres, socials i culturals es prenen a escala supranacional, sovint en el marc de la Unió Europea de la qual l'Estat espanyol és membre, o en d'altres escales superiors. L'espai proper es veu, doncs, cada cop més influït per l'actuació de factors externs. A la vegada, àmbits que fins fa poc temps ens eren llunyans i força desconeguts, ara ens són propers gràcies a les noves tecnologies de la informació i la comunicació i als processos migratoris que configuren unes societats .les nostres. cada cop més complexes i plurals. La identificació i apreciació de la pertinença a les comunitats i grups socials de referència no és incompatible amb una noció de ciutadania global.

Entesa així, la geografia esdevé una ciència socialment útil perquè constitueix un instrument d'anàlisi de l'espai creat i ordenat per les comunitats socials. En aquest sentit, caldrà incorporar també l'enfocament de determinades problemàtiques, com el món del treball, els moviments de població o els espais urbans, entre d'altres, des de la perspectiva de gènere, per tal de visualitzar de manera quantitativa però també qualitativa les problemàtiques que atenyen les dones, com a éssers individuals i com a col·lectiu, per tal de contribuir a una redefinició dels rols de gènere en el marc d'una relació entre iguals.

Competències específiques de la matèria

Atès que el coneixement geogràfic es basa en la dimensió espacial dels fets i dels problemes per tal d'entendre i actuar en el món en què vivim, considerem que les competències específiques de la geografia són essencialment tres: la competència en la dimensió espacial dels fenòmens, la competència en l'anàlisi i interpretació de fonts geogràfiques i la competència social i cívica.

La competència en la dimensió espacial dels fenòmens representa l'adquisició, per part de l'alumnat, de coneixements sobre l'espai humanitzat, la localització i distribució dels fenòmens i la seva quantificació. També implica conèixer els processos temporals i els factors que poden influir en les dinàmiques de canvi geogràfic, així com aprendre a llegir l'impacte que provoca en l'espai. Aquesta competència ajuda a interpretar les intencions i les valoracions implícites o explícites contingudes en la consideració d'un espai, de la seva problemàtica i de les decisions de política territorial que es prenen en la seva planificació, per tal de considerar possibles alternatives i valorar la coherència entre el pensament i l'acció.

La competència en l'anàlisi i interpretació de fonts geogràfiques implica la utilització de procediments per llegir i interpretar els diversos tipus de representació cartogràfica; per cercar, obtenir i processar informació rellevants per al coneixement geogràfic (fonts cartogràfiques, gràfiques, estadístiques i textuals); per establir relacions causals entre les diferents variables a partir de determinats models o hipòtesis explicatives; i per comunicar els resultats d'una recerca usant les tècniques de representació gràfica i cartogràfica i els conceptes geogràfics adequats.

La geografia, en establir pautes de comprensió i d'interpretació del que succeeix a escala local i mundial, afavoreix la formació de valors i actituds cívics i predispesa a la participació, des d'una concepció solidària i de justícia social que lluita per una societat més equitativa. El desig de trobar coherència entre el pensament i l'acció mou a la responsabilitat i a la implicació en decisions relatives a la planificació de l'espai i de les polítiques socials que se'n deriven. Des d'aquest punt de vista, la competència social i cívica es considera també una competència específica de la matèria de geografia, ja que ajuda a educar en la participació ciutadana des d'una concepció de la implicació entre les decisions polítiques i el conjunt de la societat. Aquesta participació demana coneixement, comunicació, diàleg i compromís social, així com la identificació, comprensió i valoració dels trets distintius i plurals de les comunitats de pertinença, dins un món global, amb els drets i els deures que se'n deriven. Aquestes capacitats tenen especialment raó de ser per orientar-se en un món globalitzat, complex i interconnectat, on cal cercar espais de referència comuns compatibles amb les diverses identitats personals i col·lectives. Considerar el coneixement i l'estimació d'allò propi és un camí per al coneixement i valoració d'altres pobles i cultures, dins la consciència de pertinença a l'espècie humana, del respecte degut al medi natural i als éssers vius, que implica la participació activa, individualment i col·lectiva, en la preservació i la salvaguarda del planeta.

Contribució de la matèria a les competències generals del batxillerat

La matèria de geografia contribueix al desenvolupament de totes les competències generals del batxillerat, especialment la competència comunicativa, la competència en la gestió i tractament de la informació, la competència en recerca, la competència digital i la competència en coneixement i interacció amb el món.

La competència comunicativa és la base de l'activitat mental i de la relació interpersonal i s'adquireix per mitjà de la descripció, la narració, l'explicació, la interpretació, la valoració i l'argumentació de la temàtica pròpia de la geografia. La comunicació demana saber expressar el propi pensament, saber escoltar i ser capaç de compartir coneixements. La geografia treballa competències pròpies del llenguatge escrit, oral, gràfic, cartogràfic, matemàtic i audiovisual, així com el que és propi de les tecnologies de la informació i la comunicació.

La geografia contribueix a l'assoliment de la competència en la gestió i tractament de la informació i la competència en recerca, en la mesura que planteja investigacions i resolució de problemes que demanen la cerca, selecció i gestió d'informacions procedents de diferents fonts, la classificació de les dades a partir de criteris donats o establint criteris propis, la representació estadística, gràfica i cartogràfica de les variables, així com la valoració dels resultats obtinguts. Les fonts rellevants per al coneixement geogràfic també passen per un treball de camp, que inclou l'observació directa de la realitat, seguint unes pautes determinades. Igualment, la geografia contribueix a la competència digital, ja que, tant pel que fa a l'accés, a la cerca i a l'intercanvi d'informació demana accedir a bases de dades, anuaris estadístics,

simulacions i programes de cartografia, a partir dels quals treballar dades qualitatives i quantitatives en processos inductius però també deductius.

La competència en el coneixement i interacció amb el món, tant des del vessant físic com social i cívic constitueix el camp competencial propi de la geografia, que alimenta les tres competències específiques que s'han descrit anteriorment.

Estructura dels continguts

Els continguts de geografia en l'etapa del batxillerat es desenvolupen únicament a segon curs, com a part de la modalitat d'humanitats, des d'un enfocament de la geografia regional de Catalunya i Espanya dins Europa i el món. La matèria s'estructura en cinc blocs de contingut, el primer dels quals es considera comú a la resta de blocs, ja que conté aquells referents metodològics i actitudinals que, a la pràctica, es treballen articulats amb la resta de blocs. En el segon bloc de continguts es presenta Catalunya i Espanya en el conjunt dels països que formen la Unió Europea i també des de la consideració del sistema-món. Conèixer la situació relativa de Catalunya i Espanya és indispensable en un món globalitzat i en canvi permanent, on cap regió o localitat pot estudiar-se de manera aïllada. El tercer bloc considera la naturalesa i el medi ambient a Catalunya i Espanya, sense separar els elements físics de l'acció antròpica en l'anàlisi i interpretació dels paisatges. El quart bloc concreta aspectes referits a les activitats econòmiques, així com als processos de reestructuració econòmica en els diferents sectors de la producció. Finalment, el cinquè bloc analitza la població catalana i espanyola, la seva estructura, dinàmica, distribució i problemàtica. També integra el fet urbà i la consideració de la ciutat com a espai de producció i consum, però també com a espai de relació social i participació ciutadana.

Connexió amb altres matèries

La geografia té relacions singulars amb les matèries comunes d'història i de ciències per al món contemporani, amb les quals comparteix continguts d'índole diversa. La geografia és inseparable de la història, ja que també treballa la dimensió temporal dels fenòmens, atès que els paisatges són el resultat de l'acció humana sobre el medi al llarg del temps. Pensar en el temps també implica tenir capacitat per relacionar els fets que se succeeixen en un àmbit local amb situacions més generals que tenen lloc simultàniament. Pel que fa a les ciències per al món contemporani, la geografia comparteix continguts comuns, com són: els nous materials d'aplicació industrial, les fonts d'energia, les noves formes d'explotació agrària, el canvi climàtic o la sostenibilitat, entre d'altres, que formen part dels debats científics i tecnològics d'actualitat. Finalment, amb la filosofia i ciutadania comparteix continguts referits a les implicacions socials i polítiques de la dimensió cívica de les persones i els col·lectius.

Pel que fa a les matèries de la modalitat pròpia, l'estudi de la geografia col·labora amb les matemàtiques per a les ciències socials, en la mesura que en els seus procediments s'usen fonts gràfiques, cartogràfiques i estadístiques, així com escales gràfiques i numèriques, es calculen índexs i taxes diversos i

s'elaboren gràfics. També té lligams amb l'economia, amb la qual comparteix continguts referits a l'anàlisi de la població, les activitats econòmiques, les polítiques institucionals i els conceptes de sostenibilitat i globalització. Finalment, té connexions amb la matèria d'història contemporània, conjuntament amb la qual ajuda a fomentar valors democràtics i de responsabilitat cívica.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

L'alumnat ha de participar activament en el seu procés d'aprenentatge i la geografia ofereix una gran diversitat de procediments i recursos. El procés que s'ha de seguir en un aprenentatge pot ser inductiu i basar-se en un estudi de cas o d'un problema per acabar generalitzant una temàtica, o bé a partir d'un concepte general i buscar la seva exemplificació a diverses escales. En tots els casos, cal evitar l'abús de les classes expositives i, de manera especial, la transmissió tancada de les interpretacions dels fets i fomentar, en canvi, un aprenentatge que doni les eines a l'alumnat per, a partir d'uns objectius fixats, aprendre a cercar, seleccionar, ordenar i cartografiar informació procedent de diverses fonts, sotmetre-les a un tractament crític i rigorós, contrastar-les i verificar determinades hipòtesis. En aquest sentit, l'espai de referència i d'experiència de l'alumnat és divers i sovint no coincideix necessàriament amb el del professorat, fet que caldrà tenir en compte a l'hora de construir un discurs on tothom se senti identificat i que permeti a l'alumnat integrar la seva pròpia experiència geogràfica i social en fenòmens i problemàtiques globals per tal d'assolir una millor comprensió del món.

Per tot plegat és important que les unitats lectives contemplin sempre un espai d'intervenció de l'alumnat a proposta de diverses activitats sobre documents textuais, gràfics, cartogràfics i dades estadístiques. També resulta important plantejar activitats d'indagació que comportin la necessitat d'arribar a conclusions, individualment o en grup, a partir de la formulació d'hipòtesis de partença. En aquest sentit, pot ser útil i significatiu per a l'alumnat partir d'un cas proper, real o simulat, que permeti concretar a una escala local alguna problemàtica geogràfica d'abast més general, i fer un treball de camp motivador i que alhora pugui suggerir-li vies de participació en la vida comunitària. Per la seva relació amb l'actualitat, la geografia també facilita el treball amb informació procedent dels mitjans de comunicació, des d'aproximacions crítiques i fonamentades que permetin a l'alumnat plantejar-se el grau de fiabilitat de les informacions, així com la distinció entre els fets i les opinions. En aquest sentit, l'alumnat ha d'aprendre que la interpretació dels fets geogràfics s'ha de basar, no en intuïcions o prejudicis, sinó en arguments ben construïts a partir de l'anàlisi crítica de dades i l'elaboració d'explicacions racionals dels fets. Aquest treball metodològic no ha de fer oblidar que la geografia, com a ciència social, constitueix una eina intel·lectual per transmetre i fonamentar valors com la solidaritat, el respecte per la diferència, la multiculturalitat i un posicionament decidit en pro de la justícia social i la preservació del medi.

Pel que fa a l'avaluació, es recomanable practicar una avaluació inicial per tal d'identificar les idees prèvies sobre les quals l'alumnat en construirà de noves a partir del discurs del professorat. Convé també practicar l'avaluació formativa a

fi de seguir el procés d'aprenentatge de l'alumnat a partir d'instruments d'avaluació diversificats, que impliquin la participació activa de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge i que aportin al professorat informació del grau d'assoliment dels objectius proposats i de les mesures per adequar les metodologies emprades a les necessitats de l'alumnat. S'han de crear situacions educatives que permetin a l'alumnat expressar les seves representacions socials, geogràfiques i històriques, valorar-ne la racionalitat i replantejar-les si escau a partir d'un procés personal crític que el porti a construir models explicatius a partir dels coneixements consensuats per la comunitat científica. Juntament amb l'avaluació formativa, s'ha de potenciar també l'avaluació de l'elaboració i aplicació de projectes de recerca i d'intervenció social en la comunitat, en relació amb temes diversos (percepció de l'espai, desigualtats socials, infraestructures, interculturalitat, sostenibilitat, entre altres). Pel que fa a l'avaluació sumativa, es recomanable proposar activitats que comportin la interrelació de conceptes, l'aplicació a situacions concretes .reals o simulades-, i la interpretació de dades extretes de l'actualitat a partir del bagatge geogràfic adquirit.

OBJECTIUS

La matèria de geografia del batxillerat té com a finalitat el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Entendre l'espai geogràfic espanyol i català com a espais dinàmics, resultat de la combinació de processos socials, econòmics, tecnològics i culturals que han actuat en un determinat marc territorial i temporal.
2. Conèixer i valorar la posició de Catalunya i Espanya en un món globalitzat i interrelacionat, en el qual es donen alhora processos d'uniformització dels sistemes econòmics i de desigualtat socioeconòmica.
3. Comprendre i valorar les relacions que existeixen entre els territoris que integren l'Estat espanyol i la Unió Europea i desenvolupar actituds de coneixement, apreciació i cooperació, superant estereotips i prejudicis.
4. Considerar la posició de Catalunya en el conjunt de l'Estat espanyol, així com el seu paper en la Unió Europea i en el sistema-món.
5. Identificar i explicar les característiques dels diferents paisatges existents a Catalunya i Espanya i relacionar-los amb els europeus i mundials.
6. Analitzar les activitats productives, el seu procés de canvi i els seus impactes socials, territorials i mediambientals, reconeixent que els agents humans són actualment els factors primordials en la configuració dels espais de producció.
7. Identificar els trets essencials de la distribució, dinàmica i estructura de la població, incorporant si escau la visió de gènere, i la seva influència en la configuració dels processos que defineixen l'espai.
8. Adquirir una consciència crítica en relació amb els límits del creixement i l'esgotament dels recursos i a les desigualtats socioeconòmiques. Conèixer l'abast de les polítiques socials i de preservació del patrimoni natural i

cultural i valorar les decisions que afecten la gestió dels recursos i l'ordenació del territori.

9. Identificar i comprendre els elements bàsics de l'organització del territori, utilitzant conceptes i destreses específicament geogràfiques, aplicats a la comprensió de l'organització politicoterritorial de les diferents administracions, distingint la diversitat de competències territorials.
10. Manifestar disposició per participar activament en l'ordenació del territori, en la conservació del patrimoni paisatgístic i en un repartiment just dels recursos a escala mundial.

CONTINGUTS

Continguts comuns a tots els blocs

- Obtenció, selecció i ús d'informacions de contingut geogràfic procedents de fonts diverses (cartogràfiques, estadístiques, textos, imatges, treball de camp, tecnologies de la informació i la comunicació) per tal de localitzar i interpretar els fenòmens territorials i les seves interrelacions.
- Realització de treballs d'indagació geogràfica .individuals o en grup. que comportin la interpretació de dades i la verificació de les hipòtesis formulades. Comunicació dels resultats d'una recerca per mitjans convencionals i a través de les tecnologies de la informació, emprant la terminologia específica en la descripció, explicació i valoració dels fenòmens estudiats.
- Identificació de les causes i les conseqüències dels fenòmens estudiats, així com la seva distribució espacial i la simultaneïtat de factors implicats en determinats processos.
- Lectura, interpretació i comparació de diferents documents cartogràfics (plànols i mapes de diferent natura, imatges, croquis) a diferents escales. Anàlisi de fenòmens globals a escales regionals i locals.
- Presa de consciència del caràcter exhaurible dels recursos i de la necessitat d'una producció respectuosa amb el medi ambient i d'unes pautes de comportament individual i col·lectiu responsable. Apreciació de la diversitat de paisatges i de la necessitat de la seva gestió i preservació.

Catalunya i Espanya a Europa i al món

- Identificació de les transformacions i desequilibris d'un món globalitzat, divers, desigual i en canvi constant, reconeixent els centres de poder i localitzant les grans àrees socioeconòmiques i geopolítiques. Anàlisi i reflexió crítica dels processos i factors d'ordre i desordre mundial, distingint les seves causes i conseqüències. Valoració de les intervencions de les institucions internacionals en la presa de decisions polítiques, econòmiques i socials.

- Anàlisi de la posició de la Unió Europea en el món a partir de l'anàlisi i interpretació dels indicadors demogràfics, econòmics, financers, socials i culturals. Identificació de les fortaleeses i problemes en el procés de la construcció de la Unió Europea.
- Anàlisi de la posició d'Espanya dins la Unió Europea i el món. Anàlisi dels elements bàsics de l'organització territorial de l'Estat espanyol. Distinció i valoració de la diversitat de competències territorials de les administracions.
- Caracterització de Catalunya com a comunitat autònoma i com a nació. Reconeixement de la cultura i la identitat com a factors decisius per entendre la realitat i l'evolució de Catalunya, valorant les diverses expressions culturals del territori com a patrimoni de la humanitat.
- Anàlisi dels intercanvis i fluxos entre Catalunya i Espanya, la Unió Europea i la resta del món. Identificació del paper i posició de Catalunya dins l'espai econòmic europeu i l'Europa de les regions.

Medi ambient i paisatges

- Anàlisi dels elements físics i de l'acció antròpica en la configuració dels paisatges de la península Ibèrica: problemes ecològics i riscos naturals. Caracterització dels grans conjunts naturals de Catalunya i Espanya dins l'àmbit mediterrani.
- Identificació dels principals recursos hídrics, primeres matèries i recursos energètics. Definició de recurs natural des d'una perspectiva social, considerant les variables d'ús, abús i escassetat. Concepte de sostenibilitat.
- Localització, identificació de problemàtiques i condicionants dels paisatges catalans i espanyols, analitzant de manera específica en el cas català la problemàtica de les àrees de muntanya i del litoral. Coneixement i valoració de les polítiques de protecció, conservació i millora ambiental de les diferents administracions.
- Identificació del paper dels factors naturals, socioeconòmics, tècnics, polítics i culturals en la configuració, dinàmica i transformació dels espais geogràfics.

Territori i activitats econòmiques

- Anàlisi de l'índex de desenvolupament humà a l'Estat espanyol i a les comunitats autònomes. Localització i valoració de les especificitats i els desequilibris territorials entre comunitats. Anàlisi de l'índex de desenvolupament humà a Catalunya, localitzant les variacions per mitjà de l'estudi de casos a escala local.
- Caracterització dels canvis i permanències en el espai rural català i espanyol. Anàlisi de la dimensió social, econòmica, ambiental i cultural dels paisatges rurals. Valoració de la industrialització de l'agricultura, la ramaderia i la pesca en el marc de la Unió Europea i el món.

- Anàlisi del creixent protagonisme dels serveis i de la seva heterogeneïtat. Valoració de la dimensió i impacte social, econòmic i ambiental del sector dels transports i comunicacions en la producció i el consum. Anàlisi del paper econòmic i la incidència mediambiental dels espais turístics. Valoració dels serveis socials i les polítiques referides a l'educació i la sanitat.
- Caracterització del teixit industrial català i espanyol: singularitats, nuclis i eixos. Apreciació dels canvis en el model de desenvolupament industrial pel que fa a les dimensions socials, econòmiques, ambientals i culturals que se'n deriven. Identificació de les tendències i problemàtiques de la indústria catalana i espanyola en el marc de la Unió Europea i del món: processos de reestructuració productiva i deslocalització a escala global.
- Aplicació de conceptes bàsics d'economia a l'anàlisi del funcionament del món del treball, tot identificant i valorant l'impacte dels processos de globalització i deslocalització en les relacions socials i personals a l'entorn i establint relacions amb altres escales, per mitjà de l'estudi de casos reals o simulats. Identificació del paper de les dones en les estructures laborals.

La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat

- Anàlisi de la distribució, estructura i dinàmica natural de la població: el creixement vegetatiu, el saldo migratori i el procés d'envelliment. Identificació i valoració dels canvis i permanències en relació amb els models de fecunditat i familiars. Coneixement d'algunes polítiques demogràfiques a escala europea.
- Identificació dels impactes econòmics i culturals dels fluxos migratoris, de les seves variables espacials i dels reptes de futur. Coneixement de les polítiques migratòries a Catalunya, Espanya i la Unió Europea. Valoració de la diversitat cultural de l'entorn, assumint els valors democràtics de la convivència i el respecte.
- Anàlisi del fet urbà: infraestructures, espais públics i privats i relacions socials. Identificació dels factors d'exclusió social, els desequilibris i les desigualtats internes i la seva localització espacial. Localització de les principals xarxes urbanes i infraestructures de comunicació i valoració dels límits del seu creixement.
- Caracterització del nucli urbà com a espai de producció i de consum: de l'especialització funcional de la ciutat central a la urbanització difusa. Valoració dels models residencials suburbà i rururbà i del seu impacte territorial i social. Anàlisi del nucli urbà com a espai de relació social i reconeixement de les formes de participació ciutadana en la planificació i gestió de la pròpia localitat.
- Descripció de l'organització politicoadministrativa de Catalunya i de les seves relacions amb altres administracions territorials. Identificació del paper de la planificació territorial en la correcció de desequilibris territorials.

Connexió amb altres matèries

Ciències per al món contemporani

- Impacte de les aplicacions tecnològiques sobre el medi i sobre els éssers humans. Polítiques mediambientals.
- Incidència mediambiental de les activitats econòmiques i de la urbanització del territori. Concepte de desenvolupament sostenible.

Història. Filosofia i ciutadania. Història del món contemporani. Economia

- Anàlisi crítica del nou ordre mundial, identificant els reptes de les democràcies actuals i de les diverses formes de participació ciutadana.
- Anàlisi i valoració argumentada del fenomen de la globalització.

Economia. Economia de l'empresa

- Les activitats econòmiques a Catalunya i Espanya dins Europa i el món.
- Localització i deslocalització empresarial. Empreses, mercat de treball i globalització.

Matemàtiques aplicades a les ciències socials

- Obtenció i interpretació de fonts gràfiques i estadístiques aplicades a l'anàlisi de fenòmens històrics.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Llegir i comparar diversos documents cartogràfics a diferents escales i saber utilitzar els més adequats per als propòsits d'una determinada recerca o per resoldre una tasca concreta.
2. Comprendre el concepte de globalització i saber interpretar determinats fenòmens de la realitat regional i local a la llum de fenòmens més globals, distingint les particularitats dels fenòmens locals.
3. Descriure els trets bàsics del medi natural europeu, espanyol i català, localitzant els principals conjunts paisatgístics i valorant seu el grau de preservació i equilibri ecològic.
4. Identificar els canvis i les permanències en les activitats econòmiques a Catalunya i Espanya, explicant algunes de les tendències actuals, especialment les que afectin la gestió dels recursos i l'ordenació del territori més proper.
5. Analitzar i valorar les conseqüències de les accions humanes sobre el medi, identificant les problemàtiques bàsiques que afecten els espais geogràfics català i espanyol i les principals mesures de protecció i recuperació.
6. Interpretar, a partir d'informacions procedents de fonts gràfiques, estadístiques i cartogràfiques, els trets bàsics de les dinàmiques

demogràfiques catalana i espanyola, en el context europeu i mundial, identificant l'impacte dels fenòmens migratoris.

7. Interpretar els grans trets del procés d'urbanització a Catalunya i Espanya i reconèixer-lo a partir d'algun exemple concret, valorant la incidència del creixement urbà sobre el territori i algunes de les problemàtiques de les grans ciutats.
8. Descriure els diferents espais politicoadministratius que operen a l'Estat espanyol (local, autonòmic, estatal, supranacional), així com les seves competències, identificant algunes de les polítiques d'integració i cohesió social.
9. Planificar una recerca a l'entorn, seleccionar les fonts adequades i aplicar les tècniques geogràfiques per analitzar els fets i comunicar els resultats de la recerca, emprant el vocabulari pertinent.
10. Interpretar i valorar críticament les informacions geogràfiques divulgades pels mitjans de comunicació, demostrant una actitud compromesa per assolir una societat més justa i un repartiment equitatiu dels recursos.